

Nr 201.

Ankom till riksdagens kansli den 3 juni 1937 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1937/1938.

(4:e avd.)

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1937/1938 har Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen under rubrik »Utgifterna. För flera huvudtitlar gemensamma frågor. 4. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl.» fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslagit riksdagen dels godkänna de av föredragande departementschefen förordade grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1937/1938, dels ock besluta, att dyrtidstillägg åt befattningshavare och pensionärer vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, domänverket och statens reproduktionsanstalt eller vid av nämnda verk övertagna företag eller inrättningar samt dyrtidstillägg åt befattningshavare vid bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt skola utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas, samt att, där arbetslönerna vid försvarsväsendets verkstäder och fabriker m. fl. anläggningar äro uppdelade i grundlöner och dyrtidstillägg, kostnaderna för dyrtidstilläggen skola bestridas från vederbörande underhålls- eller anskaffningsanslag.

Vidare har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under följande huvudtitlar föreslagit riksdagen att till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1937/1938 såsom förslagsanslag anvisa:

under andra huvudtiteln	kronor	1,100,000
» tredje »	»	200,000
» fjärde »		
försvarsdepartementet	kronor	30,000
försvarsstaben	»	20,000
rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap	»	5,000

lantförsvaret	kronor	2,900,000	
sjöförsvaret	»	1,150,000	
flygvapnet	»	230,000	
försvarsväsendets kemiska anstalt	»	2,500	
under femte huvudtiteln	kronor		4,350,000
» sjätte	»		175,000
» sjunde	»		2,000,000
» nionde	»		1,050,000
» tionde	»		700,000

I statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t dessutom föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskilda propositioner i ämnet, för budgetåret 1937/1938 beräkna dels under fjärde huvudtiteln för militärmeteorologisk informationstjänst ett förslagsanslag till dyrtidstillägg av 4,000 kronor, dels ock under åttonde huvudtiteln för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst ett förslagsanslag av 5,700,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i tvenne särskilda propositioner, dagtecknade den ena, nr 76, den 5 februari och den andra, nr 271, den 5 mars 1937, föreslagit riksdagen att för budgetåret 1937/1938 anvisa under fjärde huvudtiteln till militärmeteorologisk informationstjänst: dyrtidstillägg ett förslagsanslag av 4,000 kronor samt under åttonde huvudtiteln till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst ett förslagsanslag av 5,400,000 kronor.

De grunder för dyrtidstilläggens fastställande, som beslutades av 1933 års riksdag, blevo på förslag av Kungl. Maj:t godkända utav 1934—1936 års riksdagar att lända till efter rättelse för budgetåren 1934—1937. I kungörelsen den 26 juni 1936 (nr 382) har sålunda förordnats, att samma grunder som föreskrivits genom 1933 års riksdags beslut skola gälla för beräkning av dyrtidstillägg även under nu löpande budgetår.

Beträffande befattningshavare med oreglerad avlöning är procenttalet för dyrtidstillägget lika med hälften av talet för levnadskostnadsökningen enligt socialstyrelsens index, därvid procenttalet i förekommande fall jämnas till närmast lägre hela tal. För befattningshavare med nyreglerad avlöning utgår dyrtidstillägget efter 18 enheter lägre procenttal. Förhöjning av dyrtidstillägget på grund av försörjningsplikt gent emot barn under 16 års ålder tillkommer befattningshavare vid oreglerade verk med 5 kronor och vid reglerade verk med 4 kronor för månad och barn. För befattningshavare under 25 år och utan sådan försörjningsplikt, som nu nämnts, nedsattes dyrtidstillägget med en tiondel. Vid levnadskostnadsindex av 157 eller 156 blir procenttalet för dyrtidstillägget enligt dessa regler 28 vid oreglerade verk och $(28 - 18 =)$ 10 vid nyreglerade verk. En levnadskostnadsindex av 159 eller 158 ger procenttalet 29 respektive 11 o. s. v.

Förskjutningarna i levnadskostnadsindex under senare år belysas av följande tablå:

B u d g e t å r	Levnadskostnadsindex (augusti 1914 = 100)			
	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april
1929/1930	169	170	167	165
1930/1931	164	163	161	160
1931/1932	158	158	157	157
1932/1933	156	156	154	153
1933/1934	153	154	153	153
1934/1935	155	155	155	155
1935/1936	156	157	158	158
1936/1937	158	157	158	161

Av statsverkspropositionen framgår, att de av Kungl. Maj:t äskade anslagen för dyrtidstillägg beräknats med utgångspunkt från de procenttal, som tillämpas vid en levnadskostnadsindex av 158. Anslagsberäkningen har med andra ord verkställts på grundval av de procenttal, efter vilka dyrtidstilläggen utgingo under tredje kvartalet 1936. För innevarande kvartal gällande procenttal, vilka grundats på indextalet 161, överstiga emellertid nysnämnda procenttal med 1 enhet (d. v. s. dyrtidstillägget har höjts från 11 till 12, respektive från 29 till 30 %).

Utskottet.

Utskottet har ansett, att den genom den höjda levnadskostnadsindexen inträdda stegringen av de procenttal, efter vilka dyrtidstilläggen utgå, bör föranleda en omräkning av de av Kungl. Maj:t begärda anslagen. Enligt vad som inhämtats torde försiktigheten bjuda, att man vid denna omräkning utgår från de procenttal, som bliva tillämpliga vid en levnadskostnadsindex av 164 i stället för vid nu gällande indextal 161 (= 160), d. v. s. från procenttal, vilka med 2 enheter överstiga nu gällande procenttal (från nuvarande 12 till 14, respektive 30 till 32 %).

I enlighet härmed har införskaffats följande beräkning av utgifterna å nedan angivna dyrtidstilläggsanslag.

Beräkning av dyrtidstilläggsanslagen vid index 158 och 164.

	Index 158 (Statsverks- propositionen)	Index 164
1. Allmänna anslagen till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst å huvudtitlarna II—X		
Andra huvudtiteln	1,100,000	1,300,000
Tredje »	200,000	250,000
Fjärde »		
Departementet	30,000	35,000
Försvarsstaben	20,000	25,000
Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap	5,000	6,500

	Index 158 (Statsverks- propositionen)	Index 164
Lantförsvaret	2,900,000	3,700,000
Sjöförsvaret	1,150,000	1,450,000
Flygvapnet	230,000	300,000
Försvarsväsendets kemiska anstalt	2,500	3,200
Militärmeteorologisk informationstjänst	4,000	5,000
Femte huvudtiteln	4,350,000	5,400,000
Sjätte »	175,000	225,000
Sjunde »	2,000,000	2,500,000
Åttonde »	5,700,000	6,300,000
Nionde »	1,050,000	1,300,000
Tionde »	700,000	900,000
2. Anslaget till dyrtidstillägg åt lärare vid vissa stats- understödda m. fl. anstalter	18,000,000	18,500,000
3. Anslagen till dyrtidstillägg åt f. d. civila och mili- tära befattningshavare samt åt deras änkor och barn m. fl.		
f. d. civila befattningshavare	3,600,000	4,400,000
Pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare	2,000,000	2,300,000
f. d. militära befattningshavare	1,850,000	2,300,000
Pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare	700,000	800,000
Summa	45,766,500	51,999,700

Ökningen å ovannämnda anslag belöper sig således till cirka 6.2 miljoner kronor. Härvid må dock uppmärksammas, att beräkningen av de båda under åttonde huvudtiteln uppförda anslagen till dyrtidstillägg skett med utgångspunkt från de i propositionerna nr 270 och 271 angående lärarlöne-regleringarna äskade anslagsbeloppen, vilka belopp med respektive 2 och 0.3 miljoner kronor understiga vad i statsverkspropositionen beräknats. Stegringen av ifrågavarande dyrtidstilläggskostnader på grund av ändrat indextal uppgår alltså till cirka 8.5 miljoner kronor. Vid beräkningen har emellertid bortsetts från det under elfte huvudtiteln uppförda anslaget till dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän m. fl. och dyrtidstilläggsanslagen under huvudtiteln för riksdagen och dess verk m. m. ävensom från anslagsposter till dyrtidstillägg, som ingå i andra anslag eller täckas av medel å specialbudgeter.

Dessutom tillkomma ökade dyrtidstillägg för affärsverken. Med utgångspunkt från den i statsverkspropositionen angivna kostnadssumman, 19.8 miljoner kronor, kan i sistnämnda avseende beräknas inträda en ökning av cirka 5.5 miljoner kronor vid en levnadskostnadsindex av 164.

Beträffande de allmänna grunderna för dyrtidstilläggs utgående för budgetåret 1937/1938 har utskottet icke ansett anledning föreligga att frångå Kungl. Maj:ts förslag, som ansluter sig till nu gällande bestämmelser, i annan mån än som framgår av vad utskottet föreslagit i sitt denna dag avgivna ut-

låtande nr 200. Kostnaderna för den i sistnämnda utlåtande föreslagna ökningen av i dyrtidstilläggen ingående barntillägg uppgår under de olika huvudtitlarna samt för de affärsdrivande verken till i avrundat tal 3,800,000 kronor enligt följande fördelning:

Andra huvudtiteln	..... kronor	61,000
Tredje »	..... »	9,000
Fjärde »	..... »	462,000
Femte »	..... »	262,000
Sjätte »	..... »	10,000
Sjunde »	..... »	187,000
Åttonde »	..... »	
a) reglerade verk	..... kronor	41,000
b) statliga läroanstalter	..... »	134,000
c) folkskolan	..... »	828,000
d) andra statsunderstödda läroanstalter	.... »	90,000
		» 1,093,000
Nionde huvudtiteln	..... »	61,000
Tionde »	..... »	80,000
		Summa kronor 2,225,000
De affärsdrivande verken	..... kronor	1,575,000
		Totalsumma kronor 3,800,000.

Anslagen under åttonde huvudtiteln hava redan i annat sammanhang av utskottet behandlats.

I anslutning till nämnda beräkning hava övriga anslag ansetts böra ökas. Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) beträffande befattningshavare hörande under andra—tionde huvudtitlarna med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet över finansärenden den 4 januari 1937 förordade grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1937/1938, med iakttagande av de jämkningar i fråga om i dyrtidstilläggen ingående barntillägg, som av utskottet förordats i dess utlåtande nr 200;

b) för budgetåret 1937/1938 såsom förslagsanslag anvisa till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst

under andra huvudtiteln	..... kronor	1,350,000
» tredje »	..... »	260,000
» fjärde »	försvarsdepartemen- tet	» 37,000
» » »	försvarsstaben	.... » 27,000
» » »	rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap	.. » 7,000

Statsutskottets utlåtande Nr 201.

under fjärde huvudtiteln	lantförsvaret	.....	kronor	4,000,000
»	»	»	sjöförsvaret	..... » 1,600,000
»	»	»	flygvapnet	..... » 325,000
»	»	»	försvarsväsendets ke-	
			miska anstalt	.... » 3,500
»	»	»	militärmeteorologisk	
			informationstjänst	» 5,500
»	femte	»	.....	» 5,650,000
»	sjätte	»	.....	» 235,000
»	sjunde	»	.....	» 2,700,000
»	nionde	»	.....	» 1,350,000
»	tionde	»	.....	» 1,000,000

c) besluta,

att dyrtidstillägg åt befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, domänverket och statens reproduktionsanstalt eller vid av nämnda verk övertagna företag eller inrättningar samt dyrtidstillägg åt befattningshavare vid bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen och försäkringsinspektionen skola utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas,

samt att, där arbetslönerna vid försvarsväsendets verkstäder och fabriker m. fl. anläggningar äro uppdelade i grundlöner och dyrtidstillägg, kostnaderna för dyrtidstilläggen skola bestridas från vederbörande underhålls- eller anskaffningsanslag.

Stockholm den 3 juni 1937.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Nilsson i Gränebo, Johansson i Fredrikslund, Nilsson i Malmö, Svensson i Kompersmåla, Asplund, Borell, Bergström, Johanson i Faleberg, Lindström, von Heland, Bäcklund och Bäckström; samt

från andra kammaren: herrar Anderson i Råstock, Jansson i Falun, Magnusson i Skövde, Törnkvist, Strindlund, Eriksson i Stockholm, Jeppsson, Persson i Falla, Svensson, Andersson i Prästbol, Lindberg i Umeå och Persson i Tidaholm.

Reservationer:

1) av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Svensson* i Kompersmåla, *Borell*, *Johanson* i Faleberg och *Persson* i Falla, som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

» Av statsverkspropositionen — — — av 164.

Beträffande de allmänna grunderna för dyrtidstilläggens utgående under budgetåret 1937/1938 har utskottet icke funnit anledning föreligga att frångå Kungl. Maj:ts förslag, som ansluter sig till nu gällande bestämmelser.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet — med erinran att anslagen under åttonde huvudtiteln behandlats i annat sammanhang — hemställa,

att riksdagen må

a) beträffande befattningshavare, hörande under andra— tionde huvudtitlarna, med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet över finansärenden den 4 januari 1937 förordade grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1937/1938;

b) för budgetåret 1937/1938 såsom förslagsanslag anvisa till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst

under andra	huvudtiteln.....	kronor	1,300,000
» tredje	»	»	250,000
» fjärde	» försvarsdeparte- mentet.....	»	35,000
» »	» försvarsstaben ...	»	25,000
» »	» rikskommissionen för ekonomisk försvarsbered- skap	»	6,500
» »	» lantförsvaret	»	3,700,000
» »	» sjöförsvaret	»	1,450,000
» »	» flygvapnet	»	300,000
» »	» försvarsväsendets kemiska anstalt	»	3,200
» »	» militärmeteorolo- gisk informa- tionstjänst	»	5,000
» femte	»	»	5,400,000
» sjätte	»	»	225,000
» sjunde	»	»	2,500,000
» nionde	»	»	1,300,000
» tionde	»	»	900,000

c) besluta,

-----»;

2) av herrar *von Heland, Bäckström, Strindlund* och *Svensson* i Grönvik, som ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag med de ändringar som föranledas av anslagens upptagande efter utgångspunkt från index 164.

Hemställan = reservation 1).